

מסורת הש"ס

(א) לעיל עמ', (ב) נדה ס', ע"פ, א [נ"ל והתניא], (ד) ע"ז ד', נדה סב', (ה) נדה סב., (ו) גבי הערוך ערך שלג שלג ונגדה סב. אימא שלגגלא, (ז) ע"י מוסי' לקמן נדה ד"ה אל התת], (ח) נפר שוין פתוס ורבינו הלי גלון היה שונה פתילת הוורד שעשין מתמר גפן נצוע כמין וורד וקורין אותו וורד. ערוך ע' ערך בתילן, (ט) מנחות ק. ע"פ, (י) [מנחות קי:], (יא) נסח ק. ושם אימא ר"ל בן יעקב], (יב) גבי הערוך שמוחטין וע"י זילה לב: (ט) לעיל עמ', (ט ד' יד. ותרי גוואל תורנית' עיטור, (ס) נ"ל ותקנינן, (ע) [דף גב, א] (ס) רש"י מ"ז ועי' מהרש"א, (ס) ופריד"ג ד"ה כגון כי כשני יסודות כגון ע"ש וכ"כ מנחות ק. ד"ה כליא, (ק) [נ"ל כתיבות], (ר) ומיסי הוה לו להסיר ר' יהושע אלף י"ל ר"ל דמחיש תולדות במקום אל רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ' רגלים עד מ' יוס כ"ל וזיתב בן ממחק: (ב) רש"י ד"ה שיש לו עיקר וכו' שאין לו עיקר הוא עמו: (ג) ד"ה לכלא עורב על אמה על אמה ה': (ד) ר"ה לנמל מולג קטן הפ"י ואח"כ מ"ה שמוחטין בן פתילת ומקנהין רש"ש כ"ל וזיתב שטות בן וכו' לבדק הכית למאי חזי ממחק:

מוסף תוספות

א. כיון דאין טעמן שוה. מוס' ה"לש"ט. ב. וקא חזיב גמ'. מוס' ה"לש"ט. ג. [ומשמע הדינו מי רגלים דהכא דכל סוגיא דהכא איחא גמי התם. מוס' ה"לש"ט. ד. ואילך הדינא אחר שהחמיצו. מוס' ה"לש"ט. ה. שמלבינים את הברדים. מוס' ה"לש"ט. ו. למה לא שיעור בנחורשת מוס' יע"ב. א. מביא במינים הרבה. מוס' ה"לש"ט.

רבינו עינאל

אידא. ונקרא עירא. בלשון ארמי אורדא. והוא כמין טור, חתיכה קטנה מן הצמר או מן הפשתן, או מן צמר של גפנים שאורגין אותן בתוך מטפות סבב, כמו מילת, נקראת בלשון ישמעאל כמל הרבה צובעין אותן. צליחתא בלשון ישמעאל אין לשקיקה. פתילת הוורד. שעשין מצמר גפן צבוע כעין ורד. וקורין אותו וורד, וכן אמרו [בנזבות עז] לעיני יצאת וראשה פריעה וטווה בשוק, בטווה וורד כנגד פניה. ובלשון פרס נקרא גולגון, נודע בבבל. מקם סופרים. וקבניתי של ספרים, ותולעת הגולד ממנו נקרא מקם. ותולעת הגולד (ממנו) משיש נקרא תכר, והגולד מן הענבים נקרא אלף, ושל תאנים פה, ושל רמונים חח.

אמר רבי עקיבא פרק תשיעי שבת

במיני מתיקה. עסקינן שכולן מיני מתיקת קדירה אבל מין אחר אין מנטרף ומתניתין לא מפליג: **דוגמא לאירא**. מעט אמר שהוא כמין דוגמא שמראה הצבע לבע"ה כזה מחפוז או כזה והוא כדי ליתן באירא של קנה של גרדי ושיעורה מועט: **לשרוס**. ומתני' בשאינן שרויין והבא לשרות אינו שורה פחות מכדי בגד קטן: **אנפטרין**. מקום: **הוסיפו עליהם**. לענין שביעית: **התנבזיין**. לטרויין: **והלעונין**. לענה: **כזריסא**. גפרית: **שיש לו עיקר**. שנשרש בצרך. ולפי דעתי תורניתא דגרסינן במס' ע"ז^ז דבר שאין לו שורש (י) הוא כמו זה ולא כמו שמפרשין אותו **פיוניא**: **שנוף דוז**. לא איתפרש אבל כך שמו: **צרמלא דפרולא**. פוריידור' של צרול: **בתנ"י** פלפלה **כל שהוא**. ואינו לפלפל שלנו. ובגמרא מפרש כל שהוא למאי חזי: **מיני בשמים** כל שכן. לריח טוב: **מיני מסכות** **כל שהוא**. ראוי לדרבן קטן: **שמניניין** אותו לרפואה ל"ג: **מקם ספרים**. אכילת תולעת אוכלת הספרים ומרקבן ושמו מקק: **שמניניעין** אותן לגונון. שכל דבר קדש טעון גזירה: **מאומה**. אלמא אשכזיה קרא לאיסורא. והא דמתן (נעיל דף עה:): כל שאינו כשר להנניע כו' ואוקימנא למעוטי עצי אשירה דלא כר' יהודה: **גמ'** **ללחשא**. כאב חצי הראש: **ריח רע**. שמעשנין בהן חולין ומניקות כגון חלגית להצרית מעליו מוזיקין: **ארגמן**. נצע שזנענין זו ארגמן וטעמא לא איתפרש. ול"ג שם הוא ראווי להריח: **בזולס** **הוורד**. עלה של וורד בחור אחת: **מיני מסכות** **כל שהוא**. מתני' היא: **הרי עלי צרול**. לבדק הבית: **לכליא עורב**. טבלאות של אמה (י) היו עושין והן חזין כסרין כציבותיהם ומסמרין חזין בכולן ומחפין בהן גגו של היכל למנוע את העורצים מלישז: **ממעס כסף**. נחשת שזה מעה כסף: **לנורא**. מולג קטן (י) [כעין שטוין זו זהב ולבדק הבית למאי חזי: **שמוחטין זו פתילות**. ומנקבין] ראשיהן לעדוין חושקן. מוקיי"ר צלע"ז: **מקם דסיפרי סנד דשיראי**. כל אלו מולעין הן כשכל מין ומין וחלוקין בשמותיהם תכך איילא פה הו: **בסאנים**. היה תולעת יושב ונוקב בגרונו ודומה שהוא קוך: **קטליה פה לדין**. הרגו פה לדין: **בתנ"י** **רוכלין**. מוכרי בשמים לקיטוטי נשים ויש להן קופות קטנות לנצרות בשמים: **אינו חייב אלף חטאם אחס**. דכולה חלא הולאה היא: **פחוס מכרוגרים**. דלע"ג דכל האוכלין שעורן כגרוגרת הני כיון דלוריעה קיימי בפחות מכגרוגרת נמי מיחייב:

תאינו אמר ליה רבי קוצין יש בתאנים א"ל קטליה פה לדין: **בתנ"י** **ההמוציא קופת הרובלין** אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת ^(י) וזרעוני גינה פחות מכגרוגרת ר' יהודה בן בתירה אומר חמשה זרע

במיני מתיקה שנו הואיל וראויין למתק קדירה מעמא דחזו למתק את הקדירה הא לאו הכי לא הכא גמי חזו למתק: קליפי אגוזין וקליפי רמונים סמים ופואה כדי לצבוע בגד קטן: ורמינהי ^(ב) ההמוציא סמנים שרויין כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא (הא איתמר עלה) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח לפי שאין אדם טורח לשרות סממנים לצבוע בהן דוגמא לאירא: **אמי רגלים**: תנא מי רגלים עד בן (א) **מ' יום**: נתר: ^(ב) תנא נתר אלכסנדרית ולא נתר אנפנטריין: בורית: אמר רב יהודה זה חול והתניא הבורית והחול אלא מאי בורית כבוריתא מיתיבי הוסיפו עליהן החלביצין והלעינון והבורית והאהל ואי ס"ד כבוריתא כבוריתא מי איתא בשביעית ^(א) (והתנן) ^(ב) זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית ושאיין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא והתניא והבורית ואהלא (אלא) תרי גווני אהלא: קימוליא: אמר רב יהודה שלוף דויין: אשלא ^(א) אמר שמואל שאילתינהו לכל נחורתי ימא ואמרו לי שונאנה ^(י) שמייה ומשתבח בנוקבא דמרגניתא ומפקי ליה ברמצא דפרולא: **בתנ"י** **פלפלת כל שהוא ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק ממפחותיהם כל שהוא שמניניעין אותן לגונון** **רבי יהודה** אומר אף ההמוציא משמשי ע"י כל שהוא שנאמר וְיֹאֵל יִרְבֵּךְ בִּידֶךָ מֵאֹמֶה מִן הַחֶרֶם: גַּמ' פלפלת כל שהוא למאי חזיא לריח הפה: עיטרן כל שהוא: למאי חזיא לצליחתא: מיני בשמים כל שהן: **ת"ר** **ההמוציא ריח רע כל שהוא שזמן טוב כל שהוא ארגמן כל שהוא** ^(א) **ובתולת הוורד אחת**: מיני מתכות כל שהן: למאי חזו תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר שכן ראוי לעשות ממנה דרבן קטן ^(ב) **ת"ר** האומר הרי עלי ברזל אחרים אומרים י"לא יפחות מאמה על אמה למאי חזיא אמר רב יוסף לכליאי עורב ואיכא דאמרי אחרים אומרים לא יפחות מכליאי עורב ובמה אמר רב יוסף אמה על אמה ^(א) נחשת לא יפחות ממעה כסף ^(ב) **תניא** רבי אליעזר אומר לא יפחות מצינורא קטנה של נחשת למאי חזיא אמר אביי ^(ב) שמוחטמין בה את הפתילות ומקנחין הנרות: מקק ספרים ומקק מטפחת: א"ר יהודה מקק דסיפרי תכך דשיראי ואילא דעינבי ופה דתאני והה דרימוני כוליהו סכנתא ההוא תלמידא דהוה יתיב קמיה דר' יוחנן הוה קאכיל

ההעלמות הרבה והיא חייב על כל אחת ואחת קמ"ל פי' דס"ד דמיניס מחלקין כדא"ר יהושע תמחוין מחלקין) ומיהו ה"ל להזכיר ר' יהושע:

צ.

הוא"ל וראויין למתק הקדירה. הואיל וממתיקין הוה ליה למימר כדפי' בסוף כלל גדול (דף עו. ושם) וְאִם הֵיכָּי מִיֵּיִרִי אִי בָּנוּתָן טַעַם אֶפְּלִינֹו שֶׁאֵר מִיֵּינִין גַּמִּי וְאִי אֵין בָּהֶם נוֹתֵן טַעַם אֶפְי' מִיֵּינִין מִתִּיקָה גַּמִּי לֹא וְי"ל דִּלְפִּילֹו בִּישׁ בָּהֶן נוֹתֵן טַעַם שְׂרִי כִּשְׂאֵר מִיֵּינִין דְּנוֹתֵן טַעַם לַפָּנִם הוּא. א' ר"י:

מי רגלים בן מ' יום. אין גירסא זו נכונה דמשמע של קטן בן מ' יוס ובגדה פרק האשה (דף סג.) גבי ו' סממנין מעצירין קמני כל הני דהכא ^(א)ומי רגלים וקא צעי הטם צגמראש דילג או מזקן ואית דגרסי של מ' יוס ואין נראה דהתם נמי תניא ומי רגלים שהחמיז וכמה חימוטן שלשה ימיס^ב ונראה כספרים דגרסי עד מ' יוס דמג' ימיס^א עד מ' מעצירין אותם על הכתם אבל תוך ג' ולאחר מ' אין מעצירין: **בורית** זה החול. ואע"ג דצפ' המוליא (נעיל פ:) ייבז צחול שיעורא אחרינא כדי ליתן על פי כף של סיד אומר רבינו מאיר דהתם מיירי צחול שנותנין צמיד אבל הכא איירי צחול שמלבינן זו את הנגדים ולספרים דגרסי הכא בורית זה אהלל אחי ספיר: **תרי גווני אהלא**. ולעיל דלא שני תרי גווני חול (פ) (או לגירסא אחרת תרי גוואל אהלל) משום דקיס ליה דליכא צהו תרי גוונין^ה ויש ספרים דגרסי לעיל מאי בורית אהלל ולפי זה אחי ספיר דה"ק לעולם כדאמר מעיקרא דבורית זה אהלל ותרי גווני אהלל:

לא יפחות ממעה בסף. תימה לר"י דלא יפחות מפרוטוה הוה

ליה למימר כי היכי דתניא דצפרק צתרא דמנחות (דף קו:) הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב כסף לא יפחות מדינר כסף:

מכרייא עורב. צערוך צערך כל פי' צמקדש ראשון מפני רוצ קדושה שהיתה זו לא הוה צריך כליא עורב ולימא דצפרק דמועד קטן (דף ט.) מוכח דאדילא שהיה צמקדש ראשון כליא ^(ב) עורב: **ההמוציא קופת הרובלין אע"פ שיש בה מינין הרבה**

אינו חייב אלף אחת. תימה דמאי קמ"ל פשיטא דלפילו צהולא וחזר והוליא אינו חייב אלף אחת כמו בקלר וחזר וקלר כ"ש^א צבת אחת ואפילו רב יוסף דמחייב אליבא דר' אליעזר בקלר וחזר וקלר צפרק אמרו לו (פ) (וימא דף טו.) צהולאה אחת פשיטא דפטור ומירץ ר"ת דמיייר כגון שנודע לו על מין זה ונתכפר וחזר ונודע לו על מין אחר אפ"ה פטור דהוי הכל כמו דבר אחד ואע"ג דצפרק המנניע (לקמן כג:) תניא ואם היה כלי צריך לו חייב אף על כלי ומקוי לה רב אשי ששגג צזה וצזה ונודע לו וחזר ונודע לו ובפלוגמא דרבי יוחנן ור"ל דוקא צכלי ואוכלים צצמכו מחלקין ידיעות צצל באוכלין צצתוך הכלי אפילו כפרות אין מחלקות ור"י מצא צירושלמי אילו הוליא והוליא כלום הוא חייב אלף אחת לא נצרכה אלף לר"א שלא תאמר מיניס הרבה יעשו

ההעלמות הרבה והיא חייב על כל אחת ואחת קמ"ל פי' דס"ד דמיניס מחלקין כדא"ר יהושע תמחוין מחלקין) ומיהו ה"ל להזכיר ר' יהושע:

עין משפט ונר מצוה

לה א מיי פייח מהל' צבת הלכה ט:
א ב ג שם הלכה ט:
א ב ג מיי פיי' מהלכות ערסין הלכה ט:
לה ה מיי פייח מהל' צבת הלכה טח:
לש ו שם הלכה ו:

תורה אור השלם

1 ואל ידבק בךך מאומה מן החרס למען ישוב יי מחרוזן אפו ונתן לך רחמים ורחמך ודברך באשר נבשע לאבתיך:
דברים יג יח

לעני רש"י

לטרוין [לשירשין]. מרור גינות.
ספיר"א [פיי]. ארין. פוריידור'. מפרק.
מוקיי"ד. למחוט (נד).

מוסף רש"י

במיני מתיקה שנו. שכולן טעמן מחוק ומשום הוי מנטרפין דטעמן שוה למתק בנן הקדירה (ע"ז ^(א). לצבוע בהן דוגמא לאירא. כלומר מעט כעין שמלחין לדוגמא לומר וזהא אמה כזה, והוא כשעור הצריך לאירא של גרדי לפחות פי קנה שפשיטא הערב נמוהו זו (נע"ז עמ.). לפי שאין אדם טורח. ואם לא לעימהו שורה כדי פי ספקה (שם.) כל שיש לו עיקר. שורש שממנו חר, ונפרית קרקע עטללס הוא (נדה סב.). וכל שאין לו עיקר. להתקיים אחר צימות הנשמים, כגון קיטורין ודילעין ויכולא כסן (ע"ז יד.). אין לו שביעית. ומותר לעשות מן סחוריה ואע"י מלווה להפקירן (שם.) לכליאי עורב. מסמחות מדין מוחסין כראש גג הייכל ללות העירסין שלא יטנו עליו (מנחות קד) התי מביאין טבלאות של צרול אמה על אמה וסכן ממחרות גטוין אמה קטעין ומחפין כסן ראש הגג של היכל לגרש את העורסין, ל"א כללא עורב מווע העורסים כמו (מהלס) לא סמלא למחין (שכ"י) (מ.) לא יפחות ממעה ^(א). כסף. משום מעל כסף, דמייא נחשת שוה מעל כסף (מנחות קו.). שמוחטמין בהן את הפתילות. מיליין ראש הפתילה כשהוא שרוף, ונעל"ז ממוקיי"ר (שם קו.). ונקנהין הנרות. של מטרה מאפרה צצמחסי (שם.) ר' יהודה בו בתירא אומר חמשה. גרעינין (נע"ז עמ.).

רב נסים גאון

האומר הרי עלי ברזל לא יפחות מאמה על אמה למאי חזי אמר רב יוסף לכלא עורב. תמצאנו במסכת מידות בפרק ד', ההיכל מאה על מאה ועל רום אמה. האוטם שש אמות וגובהו ארבעים אמה, אמה כיור, ואמתיס [בית] דילפה, אמה תיקרה, ואמה מצויבה, וג' אמות מפקה, ואמה כלה עורב. ר' יהודה אומר לא היתה כלה עורב עולה מן המידה, אלא ד' אמות עולה היה מפקה. ובגין זה במנחות (דף קו) בפרק הרי עלי עשרון.